

5 Løvfrøerne

Området er et kuperet overdrev på 15 hektar. Her er der ligesom inde i skoven anlagt damme for at skabe ynglesteder for løvfrøerne, der som noget helt specielt findes i og omkring skoven. Løvfrøerne yngler i dammene, hvor deres karakteristiske stemmer høres på lune aftener i maj og juni. Resten af året holder de til i træer og buske, hvor de sidder fast på bladene ved hjælp af sugeskiver på tærerne.

6 Helshøje

Helshøje er en gruppe gravhøje fra bronzealderen. Ved en udgravning i 1908 blev der i en af højene fundet både én begravelse fra midten af bronzealderen og én fra den yngre del af bronzealderen. Læg mærke til, at bronzealderens gravhøje ligger placeret højt i terrænet. Da de blev bygget, var der ingen skov her. Bronzealderen regnes fra år 1800-500 f.Kr.

7 Lyngen ved kysten

Det er usædvanligt at finde lyng på denne egn. Men her ved kysten sker der en udpining af jorden, fordi blæsten fejler alt væk, der kan danne muld og give næring. På denne jord trives lyngen, der er særlig smuk, når den blomstrer i august måned.

8 Skrænterne langs vandet

Sønderskoven ender brat ud mod Sønderborg Bugt med stejle skrænter, der stadig nedbrydes. De nøgne skrænter og træerne, der styrter i havet, viser naturens frie spil. I skrænten ved Klintinghoved findes en flere millioner år gammel flage af glimmerler fra Miocæntiden.

9 Gendarmstien

Ved genforeningen i 1920 blev grænsen til Tyskland fastlagt. Helt frem til 1958 blev kysten patruljeret af de blåklædte grænsegendarmere ad den såkaldte gendarmsti. Stien er nu genskabt på det meste af strækningen fra Padborg til Sydals og er afmærket med skilte med en blå gendarm.

10 Fredsmaj

Som navnet antyder (maj = eng), var her tidligere en eng. I 1960 stoppede skovdistriktet med at vedligeholde slusen for at skabe det vådområde, som findes i dag.

11 Jorddiger

Der er diger både langs skovbrynene og inde i selve skoven.

Digerne inde i skoven er ældst og er hegn mellem arealer med forskellig anvendelse. Nogle arealer blev afgræsset, andre blev brugt til f.eks. høslet eller til gærdselskov. I forbindelse med udskiftningen i løbet af 1700-årene blev digerne bygget omkring skoven, fordi skoven herefter skulle anvendes til produktion af gavntræ og brænde.

12 Urørt skov

I Sønderskoven er der et område på 2 ha, hvor træerne og de vilde planter og dyr siden 1994 har fået lov til at udvikle sig på naturens egne betingelser.

Velkommen til Sønderskoven

Indtil 1559 tilhørte Sønderskoven Kronen. I årene 1559-1852 var ejeren først Enkedronning Dorothea (enke efter Chr. III, der døde i 1559), så sønnen Hertug Hans på Sønderborg Slot. Derefter tilhørte den hertugslægt på Augustenborg Slot. I 1852 overtog staten skoven, som kom i tysk besiddelse efter krigen i 1864. Siden genforeningen i 1920 har skoven været statsskov.

Bybus linie 5 (Skovparken) stopper ved Sønderskoven på Borgmester Andersensvej

De fleste skovveje er normalt tilgængelige for barnevogne og kørestole. Stier og spor er generelt ikke handicapegnede.

Der er afmærket et net af ridespor i skoven. Disse ridestier skal betragtes som sommerspor da de er uegnede til ridning i vinterhalvåret. Ridning er tilladt på skovveje og i skovbunden. Det er ikke tilladt at ride i nyplantninger, på fortidsminder og hvor der i øvrigt er skiltet med rideforbud. Der må ikke galopperes på skovvejene.

Hunde skal føres i snor overalt i skoven. På stranden må de være løse, dog under kontrol, i perioden 1. oktober til 31. marts. Nærmeste hundeskov er Made Skov ved Augustenborg Fjord.

Sønderskoven administreres af Skov- og Naturstyrelsen, Sønderjylland, tlf. 74 65 14 64, e-mail: soenderjylland@sns.dk

● Sønderskoven

Serien "Vandreture" er foldere over udvalgte naturområder. De kan fås på biblioteker og turistbureauer, samt ved indgangene til mange af områderne. Se også www.skovognatur.dk

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen

- forvalter statsejede skove og andre naturområder i hele landet
- tager ved driften hensyn til befolkningens friluftsliv, produktion af træ og beskyttelse af natur- og kulturværdier.

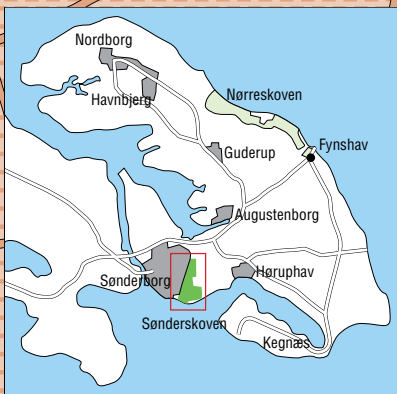
Skov- og Naturstyrelsen forvalter
190.000 ha skov- og andre naturområder

Sønderskoven Als

023-0906 (Revideret 2009) Grafisk tilrettelægning og kort: Parabol. Tegninger: Poul Andersen. Tryk: Scanprint A/S. Denne tryksag bærer det nordiske miljømærke Svanen. Licensnr. 541 006

Miljøministeriet
Skov- og Naturstyrelsen
Vandreture nr. 23

Signaturforklaring

- Offentlig vej
- Skovvej, motorkørsel ikke tilladt
- Skovvej, motorkørsel tilladt
- Sti / skovspor
- Afmærket ridesti
- Vækstgrænse
- Dige
- Bæk/grøft
- Løvskov
- Urørt skov
- Nåleskov
- Eng
- Ager
- Mose
- Bebygget område
- Have
- Omkringliggende arealer
- Sø
- Skov, privatejet
- Eng, privatejet
- Strand

- Parkering
- Badestrand
- Bålplads
- Fugletårn/udsigtstårn
- Primitiv overnatning
- Skovlegeplads
- Madpakkehus
- Hestebadested
- Gravhøj
- Statsjet ejendom
- Privat ejendom
- Gendarmstien

Sønderskoven

Sønderskoven er på ca. 400 ha. Det meste af skoven er løvskov med træer i forskellige aldre imellem hinanden. På grund af de gode betingelser fra naturens side fås her træ af særdeles god kvalitet. Nåletræ findes kun i en mindre del af skoven. Det trives ikke godt på den stive lerjord og dør, før det opnår fuld størrelse.

Ud over løvfrøen (se pkt. 5), er der et plante- og dyreliv som er normalt for skove på den jyske østkyst. Forår og efterår ses mange rovfugle på træ.

Jordbund og klima

Landskabet er dannet i slutningen af sidste istid. Jordtypen kaldes moræneler og er frugtbar i kraft af et højt indhold af kalk og næringsstoffer.

Beskyttet skov

Syd for Sdr. Landevej har skoven status som "B-skov", dvs. beskyttet skov. Her må du gerne tage på en stilfærdig skovtur, men der gives ikke tilladelse til organiserede aktiviteter, som forstyrrer.

1 Brudgomsalleen

I hertugdømmerne Slesvig og Holsten blev det i 1737 bestemt, at ingen bondekarl kunne gifte sig, før han havde plantet 10 ege- eller 15 bøgetræer. Herefter skulle træerne vokse i 3 år før giftermålet kunne indgås. Brudgomsalleens egetræer stammer fra denne tid og er således en rest af én af de ældste plantede skove i Danmark.

2 Fiskerstien

Fiskerstien blev tidligere benyttet af fiskerne til transport af grej og fangst. Stien gik hele vejen fra Høruphav til torvet i Sønderborg.

3 Egetofte Naturskole

Den høje gulstensbygning var skovridergård indtil 1990. Den er bygget i den tyske tid (1864-1920) og skulle i tilfælde af krig tjene som lazaret for de sårede. Bygningerne har siden 1994 været naturskole, oprettet i et samarbejde mellem Sønderborg Kommune og Skov- og Naturstyrelsen.

4 Madpakkehus

I 2008 blev den gamle Agernlade nedrevet, og der blev opført et nyt madpakkehus i stedet. Madpakkehuset er åbent for alle og det kan ikke reserveres.

Den nu nedrevne Agernlade

